

E.G.O. algemeen

ErvaringsGericht Onderwijs voor de hele basisschool

Het ErvaringsGericht Onderwijs (E.G.O.) is een onderwijsconcept dat ontwikkeld is door Prof. Ferre Laevers in Leuven (België). Na langdurige experimenten in de onderbouw, zijn er inmiddels ook scholen die er zo'n 15 jaar ervaring hebben met de E.G.O. in de hele basisschool. Een concept dat zeer adaptief is en antwoorden geeft op vragen die in de wet op het basisonderwijs worden gecreëerd.

E.G.O.....een duidelijke structuur voor meer plezier en echt leren.

Kinderen grootbrengen

Als we denken aan kinderen grootbrengen, dan zien we daarbij als onze taak hen te helpen opgroeien tot volwassenen die hun plek in de samenleving met verve weten in te nemen. We willen graag dat in de tijd dat ze aan ons zijn toevertrouwd, het beste in hen naar boven komt. Onze inspanningen zijn dáárop gericht, want dat gaat niet vanzelf.

Niet eenvoudig

Kinderen zijn zodra ze geboren worden, al personen met eigen mogelijkheden, temperament en karakter. Ze ontwikkelen zich zelden of nooit volledig zoals we het ons hadden voorgesteld. Ze doen en denken niet altijd wat wij zien als "juist".

De manier waarop wij daarmee om kunnen gaan, is enerzijds sturend in de richting die wij zien als de beste. Anderzijds kunnen we er ook voor kiezen het kind te nemen zoals het is en het de kans te geven en te helpen om 'zichzelf te worden'.

E.G.O. biedt een antwoord aan alle opvoeders die kinderen de kans willen geven en willen helpen 'zichzelf te worden', óók binnen de muren van de school.

ErvaringsGericht

ErvaringsGericht betekent: gericht op wat er in kinderen omgaat (Ervaringsstroom). Gericht op het geestelijk en lichamelijk instrumentarium en op de persoonlijke levensgeschiedenis waarmee ze de school binnenstappen. Gericht op wat hen raakt en motiveert, gericht op wat ze vragen in het licht van hun ontwikkeling. Gericht, niet alleen op de ontwikkeling van hun cognitieve vaardigheden maar op de totale beleving van onderwijsleersituaties. Gericht, óók op de bijbehorende positieve en negatieve gevoelens, die maar al te vaak te maken hebben met het al of niet onder druk staan van fundamentele menselijke behoeften.

Ook kinderen (net als volwassenen) willen zich fysiek lekker voelen, hebben behoefte aan genegenheid, behoefte aan veiligheid, behoefte aan continuïteit, behoefte om iemand te zijn in de ogen van anderen, behoefte zich competent te voelen en de behoefte om het eigen bestaan als zinvol te ervaren.

Betrokkenheid en fundamenteel leren

'Leren' wordt binnen het E.G.O. niet opgevat als het verplicht aanleren van vastliggende kennis en vaardigheden, die volgens vaste methoden worden onderwezen. 'Leren' wordt gezien als een proces dat zich in mensen afspeelt, gestuurd door hun eigen wil. Of iemand leert en zich ontwikkelt, is te zien aan de mate van betrokkenheid waarmee hij bezig is. Kennis en vaardigheden die een mens zich met een hoge betrokkenheid eigen maakt, betekenen fundamentele stappen in zijn ontwikkeling, inzichten die zijn greep op zichzelf en de wereld blijvend vergroten.

Dat geldt voor de kinderen die hun ontwikkeling in samenspraak met de leerkracht, de aanwezige materialen en hun klasgenoten ter hand nemen. Maar het geldt evenzeer voor de leerkracht die blijft leren van de unieke vormen die ontwikkeling bij kinderen kan aannemen.

Welbevinden

Je moet het durven om zonder schroom, je open te stellen voor wat er op je afkomt. Je moet het zelfvertrouwen hebben om zó te handelen als jou het allerbeste lijkt. Je moet durven loslaten, je inzichten durven bijstellen, je plannen durven wijzigen op basis van wat je waarneemt. Je moet niet bang hoeven zijn voor moraliserende of veroordelende uitspraken van degenen met wie je je doen en denken deelt. En natuurlijk moet je ook samen kunnen lachen (en huilen als dat nodig is). Dat geldt allemaal opnieuw evenzeer voor de kinderen als voor de leerkracht. Bij beiden kunnen hun fundamentele menselijke behoeften onder druk staan.

De ErvaringsGerichte houding

Een houding van aanvaarding, inlevingsvermogen en echtheid is niet voorbehouden aan leerkrachten die ErvaringsGericht willen werken. Het is een houding die altijd belangrijk is in relaties tussen mensen die elkaar op basis van gelijkwaardigheid willen respecteren en begrijpen. Zo is deze houding ook in een ErvaringsGerichte context van het grootste belang. Aanvaarding van het kind als persoon, met al zijn eigenaardigheden, behoeften en emoties (waarmee niet is gezegd dat alle uitingen van een kind ook worden aanvaard). De uitdaging is om te begrijpen en erkennen wat er in een kind omgaat, om daar rekening mee te houden en op in te spelen.

De tempel

Het symbool van E.G.O. is een tempel met drie pilaren. Het geeft het ErvaringsGericht Onderwijs in een notendop weer, zoals dit in eerste instantie voor het kleuteronderwijs is ontwikkeld. Voor het onderwijs vanaf groep 3, komen daar een aantal zaken bij (zie: 'de vijf factoren').

De basis van de tempel wordt gevormd door de ErvaringsGerichte houding van de leerkracht zoals hierboven beschreven.

De bedoeling is, dat er in kinderen creatieve processen plaatsvinden: leren en ontwikkeling op basis van hoge betrokkenheid. Wanneer kinderen zich echter onvoldoende welbevinden, zullen eerst bevrijdingsprocessen in gang moeten worden gezet. De leerkracht zet alles in het werk, hen te helpen zich los te maken van de belemmeringen voor hun ontwikkeling. Vanuit het E.G.O. is veel literatuur specifiek dáárop gericht.

Middelen om creatieve en bevrijdingsprocessen in kinderen te stimuleren zijn:

1. **Een rijke en ontspannen leeromgeving waarin voor ieder kind goede kansen zijn om op eigen wijze op onderzoek uit te gaan (eerste pilaar).**
2. **Respect voor en honorering van eigen initiatief van kinderen; hun eigen plannen krijgen de kans om uit te groeien tot op hun lijf geschreven leertrajecten (tweede pilaar).**
3. **De ErvaringsGerichte dialoog: een manier van communiceren met kinderen, waaruit de ErvaringsGerichte houding van de leerkracht spreekt en waardoor ze worden aangezet tot nader onderzoek van zichzelf en de hen omringende wereld (derde pilaar).**

Het dak van de tempel wordt gevormd door het doel in de toekomst: emancipatie. Dat wil zoveel zeggen als: weten wie je bent en wat je wilt, om kunnen gaan met je mogelijkheden en beperkingen, voluit willen gaan voor het leven dat je zelf kiest; een vrij mens!

 Rijk milieu

 Leerlingeninitiatief

 ErvaringsGerichte dialoog

De vijf factoren

De wet op het primair onderwijs ten spijt, ziet het er vanaf groep 3 nog steeds anders uit dan het onderwijs in de kleutergroepen. Leerkrachten van die groepen vragen vooralsnog om méér structuur voor het creëren van een rijke leeromgeving. Om kinderen de kans te geven om óók vanaf groep 3, zo veel mogelijk met een hoge betrokkenheid aan de slag te kunnen, zijn vijf factoren in kaart gebracht die daarbij kunnen helpen. Deze factoren zijn:

1. Een goede sfeer in de groep en onderlinge relaties die ontspannen en ontwikkelingsbevorderend zijn.
2. Werk op het niveau dat een kind aankan en het tegelijkertijd uitdaagt.
3. Werk dat werkelijkheidsnabij is en daarom voor kinderen interessant.
4. De mogelijkheid tot activiteit, daadwerkelijk zelf iets doen.
5. De mogelijkheid tot het nemen van eigen initiatief.

De vijf werkvormen

Leerkrachten kunnen door werk te maken van de vijf factoren, ernaar streven om vanuit de structuur van een klassikaal programma, de betrokkenheid van kinderen te verhogen. Op een zeker moment zullen ze echter concluderen dat dit onvoldoende oplevert. Ze zullen op zoek gaan naar werkvormen, waarmee ze beter tegemoet kunnen komen aan wat kinderen nodig hebben.

Vanuit het E.G.O. zijn vijf kansrijke werkvormen beschreven, die voortvloeien uit de vijf factoren. De werkvormen zijn niet geheel nieuw. Sommige zijn (soms onder andere namen) ingeburgerd in andere onderwijs-concepten. Belangrijk is het voor ogen te houden, dat onderwijs niet ErvaringsGericht wordt door het toepassen van werkvormen. Ze kunnen echter wel helpen. De kinderen tonen zelf of je slaagt in je opzet.

De vijf werkvormen zijn:

1. 'Kringen' en 'Forums' (of vieringen), voortkomend uit de factor 'sfeer en relatie'.
2. 'Contractwerk', voortkomend uit de factor 'werken op niveau'.
3. 'Projectwerk', voortkomend uit de factor 'werkelijkheidsnabijheid'.
4. 'Ateliers', voortkomend uit de factor 'activiteit'.
5. 'Vrije keuze', voortkomend uit de factor 'eigen initiatief'.

Het is het van belang om bij elke werkvorm steeds alle betrokkenheidsverhogende factoren na te lopen.

Leerlingen volgen

Leerlingen volgen betekent binnen het E.G.O. eerder het vaststellen of kinderen in ontwikkeling zijn, dan vaststellen hoever ze in hun ontwikkeling zijn gevorderd.

Of kinderen in ontwikkeling zijn, wordt uiteraard afgeleid uit de mate van betrokkenheid en welbevinden die ze door de bank genomen laten zien.

Voor kleuters bestond het Procesgericht Kindvolgsysteem al lang. Meer recent is ook het Procesgericht Kindvolgsysteem voor kinderen vanaf groep 3 beschikbaar. Dit systeem heeft alles in zich dat ook zit in het volgsysteem voor kleuters, maar sluit daarnaast méér aan bij de zorgen van leerkrachten van oudere kinderen. Er zijn diverse mogelijkheden in opgenomen die kunnen bijdragen tot preventie van problemen op het gebied van welbevinden en betrokkenheid. Bovendien wordt bij de eerste groepsscreening ook het competentieniveau meegenomen en zijn lijsten in te vullen voor verschillende vak- en vormingsgebieden. Ook zijn formulieren opgenomen waarop de kinderen zelf hun niveau van respectievelijk welbevinden, betrokkenheid en competentie kunnen aangeven.

Waarden en normen

Veel vragen over tot het E.G.O. hebben betrekking op de socialisering van kinderen: creëren we, door zo de eigenheid van ieder kind te respecteren, geen verwerende egoïsten? Een boeiende tegenvraag is, of ze binnen een systeem waarin ze altijd met elkaar worden vergeleken en waarin ze, ieder voor zichzelf, geacht worden zo hoog mogelijk te scoren, niet een veel groter risico lopen.

Opvoeding in waarden en normen wordt door veel volwassenen opgevat, als zouden we bij kinderen kunnen afdwingen zich volgens de regels te gedragen. In een samenleving waarin vaste, van bovenaf vastgelegde gedragsregels gelden, is dat waarschijnlijk ook de meest geëigende weg. In een samenleving zoals de onze echter, waarin vrijheid van denken en meningsuiting hoog in het vaandel staan, is het veel eerder de vraag hoe we kinderen al van jongs af aan kunnen leren zichzelf te blijven en anderen datzelfde recht te gunnen.

Binnen het E.G.O. wordt het begrip 'Verbondenheid' gehanteerd als motto voor opvoeding in waarden en normen. Waar mensen zich met elkaar verbonden voelen en ieder de ander het recht op een eigen leven gunt, groeit vanzelf het besef hoe belangrijk het is elkaar niet onnodig te kwetsen. De waarden en normen groeien vanuit de dagelijkse omgang met elkaar en het respect dat ieder kind zelf dagelijks aan den lijve ondervindt van zijn opvoeders.

Daar willen E.G.O.-leerkrachten over nadenken. Uiteraard zijn er veel begeleidingsmogelijkheden en publicaties.

Informatie en begeleiding

- 1) Voor informatie over nascholing en begeleiding kunt u zich wenden tot het Expertisecentrum E.G.O. Nederland. www.expertisecentrumego.nl
- 2) Het Expertisecentrum werkt in overleg met het Centrum voor E.G.O. (CEGO) in Leuven.
- 3) Alle Nederlandse E.G.O.-publicaties zijn te bestellen bij de webwinkel van Onderwijs Maak je Samen <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/magento/index.php/ego-duoo.html>
- 4) Alle Belgische E.G.O.-publicaties zijn te bestellen bij www.averbode.be